

MAASEUDUN TIEDE

Liite 1.6.2009 66. vuosikerta Numero 2 Sivut 8-9

Perennat tarjoavat vaihtoehdon kesäkukille

Petri Manssila, Maaseudun Tulevaisuus

kuvat: Jaakko Martikainen

Tutkijat Eeva-Maria Tuhkanen (vas.) ja Sirkka Juhanoja etsivät uusia kestäviä perennoja julkisille viheralueille. Kuvassa aikaisin keväällä kukkiva vuohenjuuri.

MTT tutkii perennojen eli monivuotisten ruohovartisten koristekasvien soveltuvuutta julkisille viheralueille. Perennojen käytöstä kootaan opas. Suomen oloihin on luvassa myös uusia kestäviä kantoja.

Perennat saattavat korvata lähivuosina kesäkukkia puistoissa ja muilla julkisilla viheralueilla. MTT tutkii lajien ja lajikkeiden käyttöominaisuuksia yhdessä kuntien ja kaupunkien kanssa. Käyttökokeessa on mukana yli 100 lajia ja lajiketta.

Puutarhatuotannon tutkimusyksikön kantakokeessa Piikkiössä seulotaan kestäviä kantoja eri suvuista ja lajeista. Seurannassa on yli 350 lajia ja niiden kantaa 18 kasvisuvusta.

Vanhempi tutkija **Sirkka Juhanoja** uskoo, että perennojen käyttö puistoissa tulee lisääntymään.

”Perennat on paljon ekologisempi vaihtoehto kuin kesäkukat. Esimerkiksi hautausmailla on käytössä ympäristökäsikirja, joka korostaa ekologisuutta ja perennojen käyttöä

lisäämistä”, Juhanoja toteaa.

Kesäkukkien tuotanto vaatii kasvihuoneita ja lämmitysenergiaa. Kesäkukkiä istutetaan puistoihin vuosittain useassa erässä, mutta perennat uusitaan korkeintaan 5–10 vuoden välein.

”Perennat selviävät vähäisellä lisälannoituksella jopa useita vuosia”, Juhanoja lisää.

Käyttö- ja kantakokeiden suvut, lajit ja lajikkeet on valittu taimistoille ja kunnille suunnattujen haastattelujen ja saatavuuden pohjalta.

Käyttökokeiden tuloksista julkaistaan muutaman vuoden kuluttua opas. Siihen kootaan ohjeet noin 50 perennalajin käytöstä julkisilla viheralueilla.

Perennakasvustojen perustamiseen ja hoitoon sekä kestävien perennojen valintaan liittyvä hanke päättyy ensi vuonna.

Ajuruohot ja taponlehdet peittäviä

Piikkiön kantakokeessa on mukana yli 20 kangas- ja harmaa-ajuruohon eri kantaa. Niistä yli puolet on saatu kotimaisista taimistoista ja kuutta on käytetty Suomessa yli 30 vuotta.

Kokeesta vastaavan tutkijan Eeva-Maria Tuhkasen mukaan valtaosa kannoista talvehtii vihreänä. Talvenkestävinä ja nopeasti leviävinä niillä voisi korvata jopa nurmikon.

Juhanojan mukaan ajuruohot sopivat perennamattoihin, joilla voidaan istuttaa nopeasti isoja alueita. Kasvualustan täytyy olla kuiva, vähäravinteinen ja puhdas rikkaruohoista.

”Etenkin Pohjois-Pohjanmaalta kotoisin oleva kanta kukkii runsaasti ja talvehtii hyvin”, Juhanoja kertoo.

Profeetankukka kukkii Etelä-Suomessa keväällä ja uudelleen loppukesällä.

Mirrinminttu 'Walkers Low'

Kääpiökurjenmiekkä
'Cyanea'

**Kasvisuvut perennojen
kantakokeessa 2005–10**

Ajuruohot, *Thymus* sp.
Asterit, *Aster* sp.
Jaloangervot, *Astilbe* sp.
Kiertotattaret, *Fallopia* sp.
Kissanmintut, *Nepeta* sp.
Kurjenmiekat, *Iris* sp.
Peurankellot, *Campanula glomerata*
Pikkusydämet, *Dicentra* sp.
Punalatvat, *Eupatorium* sp.
Punavärimintut, *Monarda didyma*
Ritarinkannukset, *Delphinium elatum*
Röyhytattaret, *Aconogonon* sp.
Salviat, *Salvia* sp.
Taponlehdet, *Asarum* sp.
Tulikellukat, *Geum coccineum*
Tähtiputket, *Astrantia* sp.
Ukonhatut, *Aconitum* sp.
Vuohenjuuret, *Doronicum* sp.

Lähde: MTT

Eri ajuruoholajit risteytyvät helposti keskenään, joten myymälöissä lajien nimet saattavat olla väärin. Tuhkasen mukaan ajuruohojen lajit selvitetään dna-sormenjälkitekniikalla ensi kesän aikana.

Myös taponlehdet ovat peittäviä ja säilyvät vihreinä läpi talven. Vain kanadantaponlehti kuihtuu talveksi.

"Useimmat kannat ovat talvehtineet hyvin, mutta peittävyudessa on eroja. Mukana on 14 kantaa", Tuhkanen kertoo.

Juhanoja uskoo, että Suomessa taponlehti voisi korvata muratin esimerkiksi hautausmailla. Niillä voitaisiin peittää kauniisti vanhoja, säilytettäviä hautoja ja korvata hiekkahoitoa.

Kurjenmiekoilla saa ryhtiä ja ilmettä

Kantakokeessa on mukana lähes 100 kurjenmiekkujen eri kantaa. Ne kukkivat komeasti ja lehdistö on koristeellinen loppukesällä.

Kurjenmiekat pitävät kosteasta kasvupaikasta. Kukinta kestää viikosta seitsemään viikkoon, mutta kestossa on isoja eroja kantojen ja lajien välillä.

”Kurjenmiekoilla saa istutuksiin korkeuseroja ja esimerkiksi siperiankurjenmiekka säilyttää komean lehdistönsä myöhään syksyyn. Ilmettä saa, vaikka kukinta on lyhyt”, Juhanoja perustelee.

Tuhkanen nostaa esille myös kääpiökurjenmiekat. Ne ovat matalia ja osa kannoista on peittänyt koeruudut Piikkiössä täysin jo istutusta seuraavana kesänä.

Astereilla väriä pitkälle syksyyn

Kantakokeessa seurataan yli 30 eri asterikantaa. Asterien koristearvo perustuu myöhäiseen ja pitkään kukintaan.

Kukinta saattaa kestää jopa kahdeksan viikkoa. Osalla lajeista on isot lehdet, jotka peittävät istutusalueet nopeasti.

”Pikku- ja tuoksuasterit eivät peitä, mutta ne kasvavat korkeiksi ja kestävät härmää. Syys- ja reunusasterit ovat tuuheita ja peittäviä. Kukinta voi jatkua lokakuulle”, Tuhkanen listaa.

Kokeessa on mukana kaksi uutta lajia, joita ei löydy kotimaisilta taimistoilta: *Aster macrophyllus* ja *tataricus*.

Juhanojan mukaan voimakkaasti leviävät lajit vaativat seurakseen aikaisin keväällä kasvuun lähteviä lajeja. Näitä ovat muun muassa konnantatar, poimulehdet, kurjenpolvet ja pikkusydämet.

Kukinta saattaa kestää koko kesän

Kissanmintut kukkivat parhaimmillaan useita kuukausia. Pikkusydämet kukkivat vieläkin pidempään kevästä syksyyn.

Kantakokeessa on mukana kymmenen eri kissanminttukantaa. Kantojen välillä on isoa vaihtelua kasvukorkeudessa ja kukinnan pituudessa.

"Kaikki ovat peittäviä, mutta talvenkestävyydessä on eroja. Tuholaisista kaskaat ovat olleet riesana", Tuhkanen kertoo.

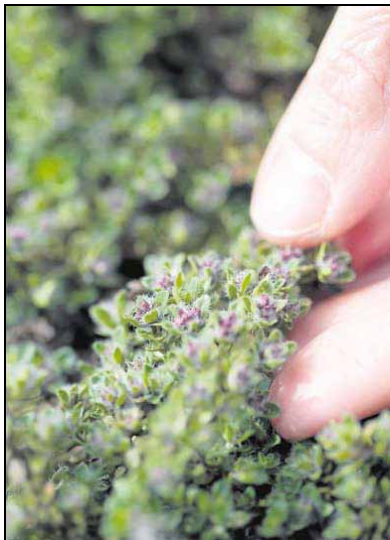
Juhanojan mukaan pitkä kukinta-aika on tärkeä ominaisuus julkisilla viheralueilla.

"Ongelma on, että samasta lajista saattaa olla myynnissä korkeaa ja matalaa kantaa."

Myös lajien välillä on isoja korkeuseroja. Kollinminttu voi kasvaa yli metriin, kun mirrinminttu jää runsaaseen 30 senttiin.

Valkotäpläimikällä on kauniit lehdet.

Ajuruoho peittää nopeasti isoja alueita.

Aster macrophyllus on uusi, peittävä laji.

Jotkut lajit siementävät runsaasti

Kantakokeessa lajien leviämistä siementämällä ja rönsyillä seurataan tarkasti, jotta jättiputken kaltaisilta ongelmilta vältytään. Mukana on runsaasti siementäviä lajeja kuten punalatra.

”Punalatva on talvenarka ja siementaimet tukehtuvat keväisin muiden taimien alle”, Juhanoja sanoo.

Myös villakot, punaluppio, kanadanpiisku ja malvat siementävät runsaasti. Malvaa esiintyy vanhoissa pihapiireissä, mutta se ei ole uhka luonnonkasveille.

Kokeessa mukana oleva dorianvillakko ei tee siementaimia.

Samalle alueelle sopii kymmeniä lajeja

Eri kaupunkeihin sijoitetuista käyttökokeista saadaan tietoa monilajisista istutuksista eri kasvuolosuhteissa. Juhanojan mukaan samalle alueelle voidaan istuttaa kymmeniä lajeja.

”Ruotsissa pensaiden ja puiden pohjalle on istutettu matalia perennalajeja. Niistä alueista tulee todella helppohoitaisia.”

Juhanojan mielestä valtaosa lajeista sopii myös kotipuutarhaan. Esimerkiksi monivuotinen auringonkukka, *Helianthus 'Lemon Queen'*, kukkii elokuusta ensimmäisiin pakkasiin. Profeetankukka, *Arnebia pulchra*, kukkii sekä kesäkuussa että uudelleen loppukesällä.

Lisätietoja perennahankkeen väliraportista: S. Juhanoja ja R. Lukkala. Julkisten alueiden perennat. MTT:n selvityksiä 157. 123 sivua. Saatavissa internetistä: <http://www.mtt.fi/mmts/pdf/mmts157.pdf>

Tapionlehti (vas.) säilyy vihreänä läpi talven. Kanadantaponlehti on kesävihanta laji.

Faktat

Perennat suurennuslasin alla

Käyttökokeessa seurataan yli 100 lajin ja lajikkeen talvenkestoa, peittävyttä ja korkeutta puistoissa ja hautausmailla. Koealueita on perustettu Espooseen, Helsinkiin, Keravalle, Kuopioon, Ouluun, Tampereelle, Turkuun ja Kaarinaan.

Käyttökokeessa tutkitaan monilajisia perennaryhmiä, kookkaita lajeja ja maanpeiteperennoja. Monilajisia ryhmiä on istutettu erilaisiin kasvuolosuhteisiin. Maanpeiteperennoja kokeillaan liikennealueilla, nurmikon korvikkeena ja haudoilla.

Kantakokeessa tarkastellaan yli 350 lajin ja niiden kantojen välisiä eroja 18 kasvisuvusta. Koealueita on Piikkiössä, Ruukissa ja Espoossa. Kasvustoista seurataan muun muassa kukintaa, peittävyttä, korkeutta, tuennan tarvetta, tauteja ja tuholaisia.

Aasiankullero kukkii ensimmäisten joukossa Etelä-Suomessa.

Pikkusydänten kasvuun lähtö vaihtelee kannasta riippuen, mutta ne kukkivat kevästä syksyyn.